

حکمت صدرا لے

شرح و تعلیقہ بر
الشواہد الربوبیہ

جلد سوم

حجت الاسلام والمسلمین حسن مہتمم

مجمع عالی حکمت اسلامی

سرشناسہ: معلمی، حسن، ۱۳۳۸ھ	
عنوان قرار دادی: شواہد الربوبیہ فی المناہج السلوکیہ فارسی، شرح	
عنوان و پدیدآور: حکمت صدرایی: شرح و تعلیقہ بر الشواہد الربوبیہ (۳)، حسن معلمی: [بہ سفارش] مجمع عالی حکمت اسلامی	
مشخصات نشر: قم: انتشارات حکمت اسلامی، ۱۳۹۳ھ	
مشخصات ظاہری: ج: جدول، (انتشارات حکمت اسلامی: ۶، فلسفہ اسلامی: ۱)	
شابک: ۴۰۰۰۰۰ ریال: ۳ - ۵ - ۹۶۱۵۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸ (ج. ۳)	
وضعیت فهرست نویسی: فیبا	
یادداشت: ج. ۳ (چاپ اول: ۱۳۹۵)	
یادداشت: کتابخانہ	
یادداشت: نمایہ	
موضوع: حدادین شیرازی، محمد بن ابراہیم، الشواہد الربوبیہ فی المناہج السلوکیہ - نقد و تفسیر	
موضوع: فلسفہ اسلامی - متون قدیمی تا قرن ۱۴	
موضوع: معاد - متون قدیمی تا قرن ۱۴	
موضوع: نبوت - متون قدیمی تا قرن ۱۴	
شماره افزودن: حدادین شیرازی، محمد بن ابراہیم، الشواہد الربوبیہ فی المناہج السلوکیہ، شرح	
شناسہ افزہ: مجمع علمی حکمت اسلامی	
رہبندی کنس: ۸۱۱ - ۱۱۰۰ BBR	
رہبندی دیویتی: ۹۹۸	
شمارہ کتابخانہ ملی: ۵۹۸	

شناسنامہ کتاب

مؤلف:	حجت الاسلام والمسلمین حسن معلمی
نمایہ سازی:	کتابخانہ تخصصی علوم عقلی
ناشر:	انتشارات حکمت اسلام - انتشارات مجمع عالی حکمت اسلامی
حروف نگاری و صفحه آرائی:	واحد خدمات بررسی مجمع عالی حکمت اسلامی
چاپخانہ:	مرکز چاپ و نشر اسلام
نوبت چاپ:	اول
سال نشر:	پاییز ۱۳۹۵
تیراژ:	۱۰۰۰
قیمت:	۴۰۰۰۰ ریال

حکمت صدرایی (جلد سوم)

کلمہ حقوقی نشہ محفوظ است

آدرس: قم، خیابان ۱۹ دی، کوچه ۱۰، فرعی اول سمت چپ، مجمع عالی حکمت اسلامی

تلفن: ۳۷۷۵۷۶۱۰ - ۰۲۵ - ۳۷۷۲۱۰۰۴

www.hekmateislami.com

info@hekmateislami.com

nashr@hekmateislami.com

۱۱	سخن ناشر
۱۳	درس چهل و هفتم تا پنجاه و دوم ماهیت و اعتبار آن
۱۵	مقدمه
۱۷	۱. تعریف ماهیت
۲۱	۲. ماهیت انسان در خارج با وصف کثرت
۲۲	۳. کلی و جزئی
۲۳	۴. کلیت به معنای دیگر
۲۴	۵. تمیز و تشخیص (معنا، معیار، اقسام)
۲۵	۶. اعراض علامات تشخیص و زمینه ساز تحقق وجود خاص
۲۸	۷. توجیه مدعیات حکماء در خصوص معیار تشخیص
۲۹	۸. اشکال فخر رازی بر تعین طبایع کلی
۳۰	۹. رابطه وضع و زمان با تشخیص
۳۰	۱۰. نقد سخن ابن سینا مبنی بر مشخص بالذات بودن وضع
۳۰	۱۱. نقش زمان در تمایز و تشخیص
۳۱	۱۲. ملاک تشخیص عقول
۳۲	۱۳. ملاک تعیین اجزای فلک
۳۳	۱۴. عامل تكثر اشخاص نوع واحد
۳۸	۱۵. جنس و ماده، نوع و موضوع و تفاوت ها

۵۱	۱۶. فصل و رابطه آن با جنس و نحوه شناخت فصول و اجناس
۷۷	۱۷. احکام فصل
۸۵	۱۸. معنای اشد و اضعف و تشکیک در ماهیات
۹۵	نکته‌های ضروری
۹۵	مقدمه
۱۲۹	متن
۱۷۲	چکیده و مرور
۱۷۳	پرسش‌های پایانی
۱۷۴	منابع جهت مطالعه بیشتر
۱۷۵	درس پنجاه و سوم خداشناسی (۳): صفات و افعال حق
۱۷۷	مقدمه
۱۷۷	بی‌نیازی حق از ماسوا
۱۷۸	صفات حق لازمه ذات حق
۱۸۰	وجود مرتبه عالیه هر چیز نزد خدا
۱۸۱	وحدت نخستین فیض حق
۱۸۱	کیفیت واسطه‌گری فیض اول برای دیگر موجودات
۱۸۲	عدد ملائکه عقلی
۱۸۴	تنزیه حق از عقاید جاهلان
۱۸۵	نگاه قرآنی به پرستش خدا
۱۸۶	حکمت قرآنی (همه به دنبال خدا)
۱۸۷	حکمت مشرقی (توحید فطری همه موجودات)
۱۸۷	نکته ضروری: تبیین کثرت در عالم با توجه به قاعده الواحد
۱۹۷	متن
۲۱۱	چکیده و مرور
۲۱۱	پرسش‌های پایانی
۲۱۲	منابع برای مطالعه بیشتر

درس پنجاه و چهارم تا پنجاه و هفتم: خداشناسی (۴) ۲۱۳

محبت خداوند متعال به ماسوا و نظام احسن و جایگاه شرور در هستی و قضاء و قدر الهی ۲۱۳

مقدمه ۲۱۵

محبت خداوند به بندگان خود ۲۱۷

سریان حیات از طرف خداوند در همه موجودات ۲۲۰

سرپیدایش شرور در نظام احسن و قضا و قدر الهی (جایگاه شرور در نظام احسن) ۲۲۲

تعداد مراتب و عوالم و نشئه‌های هر موجود ۲۲۵

اطاعت ملائکه و فرشتگان از پروردگار جهانیان ۲۲۷

وحدت عالم عقل ۲۲۸

همه اشیاء بود در عقل (وجود تمام حقایق مادون در هر مرتبه عالی) ۲۲۹

نکته‌های ضروری ۲۳۳

نکته اول ۲۳۳

نکته دوم: وحدت صادر اول ۲۳۳

نکته سوم: عشق در موجودات (محبت و عناق خداوند به مخلوقات) ۲۴۶

نکته سوم: شرور و جایگاه آن در نظام احسن الهی ۲۸۰

متن ۳۳۸

چکیده و مرور ۳۵۴

پرسش‌های پایانی ۳۵۴

منابع برای مطالعه بیشتر ۳۵۵

درس پنجاه و هشتم تا شصت و یکم: خداشناسی (۵) افعال الهی (مُثل افلاطونی) ۳۵۷

مقدمه ۳۵۹

نکته‌های ضروری ۴۲۹

متن ۴۴۹

چکیده و مرور ۴۸۱

پرسش‌های پایانی ۴۸۱

منابع برای مطالعه بیشتر ۴۸۱

درس شصت و دوم تا شصت و چهارم: چگونگی تکون نبات و حیوان و قوای نباتی

و حیوانی ۴۸۳

۴۸۵	مقدمه
۴۸۷	مباحث مقدماتی
۴۸۷	الف) تعریف نفس
۴۹۰	ب) قوای نفس
۴۹۷	ج) مجرد نفس
۴۹۸	حکمت و تکامل نفس
۵۰۲	ز) سعادت و تفاوت نفس
۵۳۳	نکته‌های ضروری
۵۳۳	نکته اول
۵۳۳	نکته دوم
۵۵۵	نکته سوم: مجرد نفس حیوان
۵۶۵	متن
۵۹۲	چکیده و مرور
۵۹۲	پرسش‌های پایانی
۵۹۳	منابع برای مطالعه بیشتر

درس شصت و پنجم و شصت و ششم: نحوه پیدایش انسان و قوای او ۵۹۵

۵۹۷	مقدمه
۵۹۷	۱. نحوه پیدایش انسان و قوای او
۵۹۹	اتحاد عقل عملی و نظری در مراتب عالیة نفس
۵۹۹	۲. عقل عملی و نظری (کارکرد و ویژگی‌ها)
۶۰۴	۳. مراتب عقل نظری و اولین مرتبه (عقل هیولانی)
۶۰۵	۴. حکمت عرشی (اشکال و پاسخ)
۶۰۶	انسان باب ورود عالم بالاست
۶۰۶	۵. عقل بالملکه (حصول بدهیات)

۶۰۷	 ۶. عقل بالفعل (به دست آوردن نظریات از بدیهیات)
۶۰۹	 ۷. عقل مستفاد (رسیدن به همه معلومات)
۶۱۰	 ۸. مراتب عقل عملی
۶۱۱	 نکته‌های ضروری
۶۱۱	 نکته اول: عقل عملی و نظری (دیدگاه‌های مختلف)
۶۲۰	 نکته دوم: مراتب ادراک و عقل
۶۵۳	 متن
۶۶۵	 چکیده و مرور
۶۶۵	 پرسش‌های پایانی
۶۶۶	 منابع برای مطالعه بیشتر
۶۶۷	 نمایه‌ها
۶۶۹	 مقدمه
۶۷۱	 نمایه آیات
۶۷۵	 نمایه اعلام
۶۷۹	 نمایه موضوعی
۶۸۵	 منابع و مآخذ

مجمع عالی حکمت اسلامی با هدایت مقام معظم رهبری «مدظله العالی» و پیگیری جمعی از مدرسین و فضلاء حوزه علوم عقلیه تحت اشراف و نظارت عالی حضرات آیات عظام جوادی آملی، سبحانی و مصباح یزدی «دام برکاتهم» از اسفند ۱۳۸۴ فعالیت رسمی خود را آغاز نمود.

این مجموعه که با حضور اساتید سطح عالی حوزه و دانشگاه برای تعمیق و گسترش بنیان‌های معرفتی جهان اسلام و تاسیس نهادهای مناسب جهت تولید علوم انسانی مورد نیاز تمدن اسلامی شکل گرفت، ظرفیت هم‌نظری دارد که بحمدالله گام‌های برداشته شده در چند سال گذشته همچون راه‌اندازی گروه‌های علمی تخصصی، برگزاری نشست‌های علمی، دوره‌های آموزشی، راه‌اندازی کتابخانه تخصصی علوم عقلیه، نکوداشت اساطین حکمت اسلامی، معرفی فلاسفه شیعه و... با استقبال علاقه‌مندان به حوزه حکمت و فلسفه اسلامی مواجه شده است.

یکی از برنامه‌های مورد توجه مجمع عالی حکمت اسلامی، که براساس ساده سیزده اساننامه از وظایف مجمع عالی محسوب می‌شود، نشر کتاب و تدوین متون آموزشی است. در این راستا انتشارات حکمت اسلامی، فعالیت جدی خود را از زمستان ۱۳۹۲ آغاز نمود و ضمن توجه به احیای تراث اسلامی، نشر آثار فاخر و تأثیرگذار در گسترش حکمت اسلامی و تقویت مبانی اعتقادی و دینی در اولویت قرار گرفته است.

همچنین تنقیح متون اصیل فلسفه اسلامی به منظور بهره‌مندی مناسب و آشنایی علاقه‌مندان با مبانی و اندیشه‌های فلاسفه بزرگ اسلامی نیز مورد تأکید قرار گرفته است. اثر پیش‌رو با عنوان حکمت صدرایی: شرح و تعلیقه بر الشواهد الربوبیه در راستای بررسی دقیق یکی از آثار مهم فلسفی مرحوم صدر المتألهین (ملاصدرا) در قالب پروژه تحقیقاتی از سوی مجمع عالی حکمت اسلامی تعریف و توسط حجت‌الاسلام والمسلمین استاد حسن معلمی و تحت نظارت استاد آیت‌الله غلامرضا فیاضی به پایان رسید، که انتشارات حکمت اسلامی جهت استفاده علاقه‌مندان حوزه حکمت اسلامی به زیور طبع ارایت.

لازم می‌دانیم از معاونان همه عزیزانی که در آماده‌سازی و نشر این اثر، همت نموده‌اند، به‌ویژه آیت‌الله غلامرضا فیاضی و حجت‌الاسلام والمسلمین حسن معلمی سپاسگزاری نماییم.

همچنین از شورای معاونان مجمع عالی حکمت اسلامی و شورای کتاب؛ اساتید محترم حجج اسلام والمسلمین آقایان حمید پارسانیا، عزالدین رضائزاد، حسن رمضانی، علی عباسی، محمد فتایی‌اشکوری، نجف انزایی و حسن معلمی و نیز از آقایان مرتضی محمدی‌استانی، حسین وکیلی، سیدسعید شاهچراغی، حسن محسنی، محمود سوری و عباس پریمی که نسبت به پیگیری امور مربوط به انتشارات، نامه‌سازی، صفحه‌آرایی، ویرایش و بازاریابی کتاب حاضر نقش داشته‌اند، تقدیر و تشکر می‌شود.

امید است با الطاف خدای متعال و توجهات خاصه حضرت ولی عصر (عج) انتشارات حکمت اسلامی با نشر آثار علمی فاخر و ارزشمند، بتواند در راستای گسترش حکمت اسلامی برخاسته از مبانی اعتقادی اسلامی، گام بردارد. بسیار مفتخر خواهیم بود تا از دیدگاه‌های اساتید و علاقه‌مندان به حوزه حکمت اسلامی نیز بهره‌مند شویم. ان‌شاءالله